

ולראובני ולגדי ולחצי שבט המנשה

- יב. ולראובני ולגדי ולחצי שבט המנשה אמר יהושע לאמור.
- יג. זכור את הדבר אשר צוה אתכם משה עבד ה' לאמור ה' אלהיכם מניח לכם ונתן לכם את הארץ הזאת.
- יד. נשיכם טפכם ומקניכם ישובו בארץ אשר נתן לכם משה בעבר הירדן ואתם תעברו חמושים לפני אחיכם כל גבורי החיל ועזרתם אותם.
- טו. עד אשר יניח ה' לאחיכם ככם וירשו גם הם את הארץ אשר ה' אלהיכם נתן להם ושבבתם לארץ ירשתם וירשתם אותה אשר נתן לכם משה עבד ה' בעבר הירדן מזרח השמש.
- טז. ויענו את יהושע לאמור כל אשר צויתנו נעשה ואל כל אשר תשלחנו נלה.
- יז. ככל אשר שמענו אל משה בן נשמע אליה רק יהיה ה' אלהיה עמך כאשר היה עם משה.
- יח. כל איש אשר ימרה את פיה ולא ישמע את דבריה לכל אשר תצוונו יומת רק חזק ואמץ.

קבלת הנהגת יהושע

פסוקים אלו יכולים היו להתפרש כעניין פרטי השייך לבני גד ובני ראובן ולקיום התנאי שהתנה עמם משה. אך אם כך היה, לא היו צריכים להמשיך לפסוק יח ולומר 'כל איש אשר ימרה את פיו' וגו'. ממקרא זה למדו בגמרא (סנהדרין מט, א) שמורד במלכות חייב מיתה. כלומר אין כאן רק כניעה ליהושע כשליח ה' בלבד אלא גם כמלך, בבחינה של דינא דמלכותא דינא.

אין זאת אלא שפרשה זו עוסקת בקבלת ההנהגה של יהושע. בכך היא חלק מהחטיבה הכוללת שעוסקת מתחילת הפרק במינוי יהושע. כפי שהתבאר, כל כוחו ומהותו של יהושע הוא 'כי סמך משה את ידיו עליו'. כל עמידתו היא כממלא מקום משה. לכן הספר נפתח במינוי, וממילא פסוקי קבלת ההנהגה כאן הם המשך ישיר לעניין זה.

להתהלך - יהושע

זוהי הסיבה שיהושע מזכיר באזניהם את משה ג' פעמים:

- זָכוֹר אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד ה'.
- יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן.
- וִירְשֶׁתֶם אוֹתָהּ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד ה'.

והנה בתשובתם הם מזכירים את משה פעמיים בלבד, כאשר את האזכור השלישי הם מחליפים ביהושע עצמו:

- כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתֵנוּ נַעֲשֶׂה וְאֵל כָּל אֲשֶׁר תִּשְׁלַחֵנוּ נֵלֶךְ.
- כָּכָל אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ אֶל מֹשֶׁה כִּן נִשְׁמָע אֵלֶיךָ.
- יֶקֶד יְהִיָּה ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כְּאֲשֶׁר הָיָה עִם מֹשֶׁה.

הם מקבלים את הנהגת יהושע משום שהוא ממלא מקום משה - 'ככל אשר שמענו אל משה כן נשמע אליך'. אך בד בבד הם גם מבהירים שיהושע הוא השופט אשר יהיה בימיהם, והם כעת מקבלים את הנהגתו שלו - 'כל אשר צויתנו נעשה'. אם נשים לב, נמצא שקבלת הנהגת יהושע מופיעה כבר בספר דברים. למעשה זה הדבר היחיד שהתורה אומרת בנוגע לעתיד עם ישראל אחר תיאור מות משה:

...וַיִּתְּמוּ יָמַי בְּכִי אֲבָל מֹשֶׁה. וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מָלָא רוּחַ חֲכָמָה כִּי סָמָהּ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמָעוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. (דברים לד, ח-ט)

פשוט שכשהתורה אומרת 'וישמעו אליו בני ישראל' אין הכוונה ליום הראשון אחר מות משה. זהו סיכום לכל מה שעתיד להיות בימי יהושע. ומכאן יש לנו ללמוד מהו תמצית כל ענייני יהושע - הוא ממשיך את משה ובני ישראל שומעים אליו ועושים ככל אשר צוה ה' למשה. כל הספר שלפנינו עתיד לעמוד על התמונה המצטיירת בפסוק קטן זה. באופן עקרוני כל ספר יהושע היה אמור להיכלל בחמישה חומשי תורה, אך גם כאשר ישראל חוטאים ואין משה מכניסם - יש דבר אחד שהתורה מכניסה לתורה עצמה, לא שהם עתידים להיכנס לארץ אלא את זה שבני ישראל מקבלים את הנהגת יהושע. אין זה פלא, דווקא משום שמשה מת קודם השלמת תפקידו יש צורך לומר כבר בתורה עצמה שמילוי מקומו הושלם בהצלחה.

למעשה הנהגת יהושע מתקבלת על בני ישראל אפילו יותר מהנהגת משה. הם אמנם אומרים לו ככל אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ אֶל מֹשֶׁה כִּן נִשְׁמָע אֵלֶיךָ, אך בפועל הם שומעים לו יותר ממה ששמעו למשה. לאורך כל ספר יהושע איננו מוצאים אפילו פעם אחת שבני ישראל

מערערים על דבריו, בניגוד למה שאירע למשה כמה וכמה פעמים. ובתנחומא (שמיני, ג) אמרו: "ונתנו לו כל ישראל כתף ואמרו כל איש אשר ימרה את פך וגו' מה שלא זכה משה רבינו". כלומר חז"ל ראו בפסוקים אלו קבלת הנהגה ייחודית שעלתה על של משה (ובתוך דבריהם מונח שקבלה זו שייכת ל"כל ישראל" ולא לבני גד ובני ראובן בלבד). הטעם לחשיבות קבלת הנהגת יהושע יבואר על פי מה שהודיע ה' למשה בפרשת וילך:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה שֹׁכֵב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי גִכָּר הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָּא שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבֵנִי וְהִפָּר אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ.
(דברים לא, טז-יז)

ניתן היה לחשוב שתיכף אחרי מותו של משה יזנו בני ישראל, אך לאמיתו של דבר אנו רואים שנבואה זו מתקיימת רק בספר שופטים, אחר מות יהושע והזקנים. ומניין המקור בתורה לכך? מן הפסוק בסוף 'וזאת הברכה': וַיִּשְׁמְעוּ אֱלֹהֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. הוי אומר, כל זמן יהושע, בני ישראל נאמנו לגמרי להנהגתו וממילא לברית ולכל אשר ציווה ה' את משה. שמיעה זו הייתה מוחלטת ומעולם לא הביעו כל פקפוק בהנהגתו, ורק לאחר מות יהושע סרו מן הדרך והפרו את הברית. והוא שאמר רש"י על הפסוק: כִּי יִדְעִתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי הִשְׁחַת תִּשְׁחַתּוּן וְסָרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם (שם, כט) - "והרי כל ימי יהושע לא השחיתו, שנאמר 'ויעבדו בני ישראל את ה' כל ימי יהושע', מכאן שתלמידו של אדם חביב עליו כגופו, שכל זמן שיהושע חי נראה למשה כאלו הוא חי".

חמושים

וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חֲמֻשִּׁים לִפְנֵי אֲחֵיכֶם. הביטוי 'חמושים' מעורר את זכר האמור ביציאת מצרים - וְחֲמֻשִּׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם (שמות יג, יח). לעיל ביארנו שהכנת הצידה מורה על מוכנות עם ישראל לקראת הכניסה לארץ ועל היותם שותפים פעילים, וזאת בניגוד לאי-הכנת הצידה ביציאת מצרים. ההקבלה בין יציאת מצרים לכניסה לארץ תלויה אותנו לכל אורך ספר יהושע; הקבלה בין 'והוצאתי' ל'והבאתי'. פעמים שההקבלה היא באופן של ניגוד ופעמים דווקא באופן של דמיון. ההקבלה בלשון 'חמושים' מורה על השוואה. גם ביציאת מצרים וגם בכניסה לארץ בני ישראל 'חמושים'. כאן ביהושע זה מורה ודאי על שותפות גדולה של ישראל בכניסה, שהרי הם הולכים חלוצים לפני המחנה, אולם שם בפרשת בשלח יש לעיין כיצד יציאתם

להתהלך - יהושע

'חמושים' עולה בקנה אחד עם היות יציא"מ באערותא דלעילא. וכנראה שהדבר מלמד כי גם ביציאת מצרים נדרשה שותפות מסוימת, היא אמנם לא הספיקה, שהרי למרות היותם חמושים לא נחם אלוהים דרך ארץ פלשתים, ובכל זאת, בלי אתערותא דלתתא כלל אי אפשר. ויתכן שמשום כן פירשו חז"ל 'חמושים': אחד מחמישה או אחד מחמישים. לאמור, לא כל איש מישראל יצא ממצרים, נדרש איזשהו רצון ובחירה בגאולה, ומי שהיה מנותק לגמרי - לא היה די באתערותא דלעילא כדי להושיעו.

פרויקט כתיבת שיעורי הנביאים
בהשתדלות ידידנו היקר, צורבא מרבנן

הרה"ח ר' **יואל לפקוביץ** שליט"א

רב פעלים לתורה ולתעודה
מעמודי התווך ומיוזמיה של החבורה
המתכנסת מדי שבוע ללימוד נ"ך

זכות התורה תעמוד לו ולכל בני ביתו
לאורך ימים ושנות חיים
ויזכה לראות בנים ובני בנים
עוסקים בתורה ובמצוות

לתגובות הערות,
ולהצטרפות לרשימת תפוצה לקבלת העלון
ומאמרים שבועיים:
shiurimholzman@gmail.com
052-761-5923

נערך על ידי: הרב דב קינרייך
עיצוב ועימוד: ארי' יארמיש